

ТРАНСФОРМАТИЗАЦІЯ ОБЛІКУ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ

Існуюча система бухгалтерського обліку на підприємствах потребує відповідної трансформації в умовах глобалізації економіки та її цифровізації. Аналіз існуючих підходів до підготовки бухгалтерів та сучасні вимоги стейкхолдерів до неї свідчить про недостатню практичну підготовку випускників сучасним викликам цифрової економіки.

Метою дослідження є визначення змін в обліковій системі та їхнього впливу на управління підприємством та підготовці спеціалістів з обліку в умовах його цифровізації в економіці країни та світі.

У статті розглядаються існуючі підходи до облікової системи на підприємствах та роль бухгалтера. Визначено основні переваги обліку в системі цифрової економіки, доведена необхідність його трансформатизації в умовах сьогодення, а також виклики, які постають перед майбутніми бухгалтерами в умовах цифровізації. Основні тенденції розвитку системи обліку в умовах цифрової економіки обумовлюють необхідність розширених навичок у бухгалтерів, якими є інформаційні технології, аналіз великого масиву даних, комунікативні навички та можливості просування облікових послуг як бізнесу в соціальних мережах. Підходи до змісту професії «бухгалтер» потребує якісної трансформації в умовах широкого застосування в облікових процесах цифрових технологій.

В умовах цифровізації обліку за рахунок більш широких можливостей системи, бухгалтер-аналітик може дати корисну пораду керівнику компанії та обґрунтувати ефективність прийняття важливих управлінських рішень. За допомогою інформаційних технологій, які використовує сучасна система обліку, бухгалтер має більше часу на швидке та ефекtywne виконання функціональних завдань, а також аналіз даних та фінансової звітності. Власники (керівники), отримуючи аналітичну, точну та своєчасну інформацію, можуть зосередитися на стратегічних цілях і вирішенні складних завдань.

Запропоновано включення до освітніх програм зі спеціальності компетентностей, які сприятимуть конкурентоспроможності майбутніх та практикуючих фахівців-обліковців та їхньому подальшому інтелектуальному розвитку в цифровій економіці.

Ключові слова: облікова система, цифрова економіка, трансформація обліку.

Постановка проблеми. У сучасному світі цифрових технологій, як логічному продовженню розвитку технологічної сфери людства, одним з найважливіших факторів економічного зростання будь-якої країни є цифровізація всіх сторін життя суспільства. Не виключенням є і системи обліку на підприємствах.

Сучасний її розвиток потребує широкого застосування цифрових технологій у зв'язку з інтеграцією системи фінансового обліку внаслідок стрімкого розвитку інформаційних систем, процесів управління підприємством та економіки в цілому. Впровадження цифровізації облікових процесів сприяє більш ширшому застосуванню та використанню облікової інформації з метою ефективного її обміну, застосування в системі управління та поєднання у межах єдиної інформаційної системи.

Аналіз досліджень і публікацій. Питання трансформації обліку в умовах цифровізації досліджували у своїх наукових працях Т. Бурденюк, Т. Лозова, Н. Мужевич, Г. Олійник, В. Панасюк, Л. Пилипенко, О. Соснін, О. Тивончук та інші. Водночас і надалі залишаються положення, що потребують подальшого дослідження, які стосуються визначенню впливу трансформації обліку в умовах цифрової економіки на управління підприємством, а також зміни розвитку професії бухгалтера в цих умовах, які обумовлюють необхідність удосконалення.

Метою статті є визначення змін в обліковій системі та їхнього впливу на управління підприємством та підготовці спеціалістів з обліку в умовах його цифровізації у сучасних умовах господарювання.

Виклад основного матеріалу. Розвиток інформаційних технологій та відповідних інструментів штучного інтелекту стають рушійною силою еволюції облікових процесів [3, с.77]. Сучасний стан та перспективи змін системи бухгалтерського обліку залежать, перш за все, від існуючих тенденцій в розвитку економіки як окремої країни, так і світу в цілому.

Трансформатизація системи обліку на підприємстві в умовах цифрової економіки суттєво змінює підхід до бухгалтерської професії. Праця бухгалтера стає більш інтелектуальною та технологічною і, відповідно, потребує додаткових компетентностей у сфері інформаційних технологій, аналізу великого масиву даних економічної та неекономічної інформації, швидкого опрацювання інформації в умовах високого рівня її динамічності, креативного мислення тощо.

Цифровізація обліку як автоматизація багатьох бізнес-процесів на підприємстві, з одного боку, *передбачає* переведення більшості можливих послуг, в тому числі в системі фінансового обліку, у цифрову сферу. З іншого, вона сприяє його трансформації з метою професійного розвитку та розширення можливостей бухгалтерів, їхніх професійних компетенцій [2, с.30].

На сьогодні в умовах формування економіки інтелектуально-інноваційного капіталу вимоги до бухгалтера постійно змінюються: з простого облікового працівника, який переносить дані з первинних документів, узагальнює їх у відповідних облікових регістрах та формує фінансову звітність компанії, він перетворюється на «радіника» керівника з усіх питань щодо діяльності підприємства з обґрунтуванням ефективності управлінських рішень та можливих їхніх економічних, фінансових та податкових наслідків [4, с.59].

Трансформація системи обліку в умовах цифрової економіки призводить до наступних тенденцій в її розвитку та змінює вимоги до бухгалтерської професії як під час навчання шляхом отримання та розширення фахових компетенцій: інформаційних систем та технологій, інтелектуального аналізу, комунікативних навичок та можливостей просування облікових та аналітичних послуг як окремого бізнесу в соціальних мережах, так і під час професійної діяльності. Все це потребує трансформації підходів до процесу навчання майбутніх бухгалтерів, що

викликані багатоаспектністю професії, яка поєднує компетенції суміжних спеціальностей та потребує трансформації самого змісту професії.

Необхідність змін у змісті професії підтверджується результатами досліджень, що проводяться міжнародними професійними організаціями. Так, за результатами компанії ACCA, яка провела дослідження у 150 країнах світу та в якому взяли участь понад 19 тисяч респондентів, було зроблено висновок, що «майбутнє покоління» підготовлено до цифрових змін, не заперечує зміни професії бухгалтера, локації, країни за умови швидких перетворень в економіці [5, с. 72]. Тобто глобалізація економіки є головним фактором розвитку в професії.

Система обліку в умовах цифрової економіки не виключає ролі та значення бухгалтера, а навпаки, розкриває його важливість, підкреслює цінність та ефективність його роботи.

Саме завдяки технологіям відбулася зміна економічної галузі. Спочатку власники підприємств наймали бухгалтерів, які вручну записували та опрацьовували облікову інформацію, при цьому витрачали багато часу, грошей та зусиль, допускаючи певні помилки. В сучасних умовах використання цифрових технологій керівники та бухгалтери мають можливість за рахунок цього швидко, точно виконувати управлінські рішення, більш ефективно складати та використовувати фінансову звітність, тим самим зосереджуючись на більш стратегічних цілях, вирішенні складних завдань тощо [1, с. 142].

В процесі трансформзації системи обліку виникає необхідність перебудови та переформатування облікової системи з можливістю переведення всіх її інструментів у цифровий вигляд та простір, комунікацію, з максимальним використанням потенціалу цифрових технологій. Більшість етапів фінансового обліку та складання звітності автоматизовані завдяки процесу цифровізації: формування первинних документів, облікова реєстрація та складання фінансової звітності здійснюється у відповідній інформаційній системі компанії, подання відповідним користувачам – електронним способом [3, с. 78].

Переважає більшість часу бухгалтерів відводиться на введення облікових даних з первинних документів до інформаційної системи (програми) та формування звітності, що сприяє економії витрат часу та витрачання його на розвиток своїх навичок, креативного мислення та професійного судження бухгалтера, яке вони використовують під час визнання, оцінювання та аналізу господарських операцій в бухгалтерському обліку, прийняття управлінських рішень, які неможливо автоматизувати чи замінити штучним інтелектом. Тому контрольна, аналітична функція та інтерпретація облікової інформації буде завжди за професіоналами та потребує подальшого розвитку в цьому напрямку.

Можна сформулювати такі основні переваги цифровізації системи обліку на підприємствах:

- точність виконання операцій та надійність облікової інформації, на основі якої приймаються важливі управлінські рішення [7, с.170];
- віддалений доступ до облікової інформації завдяки використанню різних інформаційних технологій (хмарні сервіси, програмне забезпечення тощо), що дозволяє входити в систему з будь-якого місця, в будь-який час для відстеження результатів та даних;
- зручність та підвищення ефективності роботи бухгалтера, що дає можливість автоматично складати та швидко відправляти фінансову звітність;

- безпека та гнучкість, що досягаються завдяки інформаційним технологіям шляхом створення резервної копії даних та дозволяє надійно зберігати їх протягом тривалого часу;
- інтеграція та синхронізація досягається завдяки вільному обміну даними, оновленням в режимі реального часу з визначеною періодичністю шляхом автоматичної синхронізації облікових даних;
- спеціалізовані функції, які дозволяють знайти ті додатки, які враховують специфіку галузі, в якій працює компанія, а також допомагають знаходити нестандартні рішення до цифровізації системи обліку саме в цьому бізнесі.

Результатами цифровізації обліку виступає ефективний інструмент звірки облікових даних, завдяки яким можна легко відстежувати помилки в транзакціях і опрацюванні даних між компаніями, а також виявляти факти шахрайства та крадіжок [8, с.94].

Завдяки цифровій системі обліку бухгалтери мають можливість отримувати відповіді на питання в режимі реального часу, відмовляючись від консультацій спеціалістів податкової служби, користуючись порадами консалтингових компаній.

Актуальність даних обліку в умовах цифрової економіки дозволяє фінансовим експертам аналізувати облікові дані в режимі реального часу та пропонувати найпростіший спосіб їх покращення чи застосування заходів, які сприятимуть підвищенню ефективності управлінських рішень компанії.

Сучасні бухгалтери-аналітики, переходячи на цифрові технології, використовують різні методи облікових процедур: планування та бюджетування, перевірка даних, прогнозування та звітність, прийняття управлінських рішень завдяки зміні підходів та вимог до обліковця.

Цифровізація обліку сприяла зміні впливу по відношенню до інформації: паперові носії втрачають свою функціональність на відміну від електронних, які стають основою представлення інформації; зростання якості та обсягів інформації сприяє ускладненню її обробки та інтерпретації; зростання вірогідності витoku інформації потребує додаткового її захисту та збереження тощо [6, с. 268].

Висновки. Для ефективного застосування цифрових технологій в системі обліку потрібно змінити підходи до підготовки бухгалтерів, які спрямовані не лише на опанування знань та вмінь зі спеціальності, але й формування креативного мислення, орієнтації у цифровому просторі, володіння іноземними мовами професійного спрямування, формування емоційного інтелекту, комунікацій тощо. Саме тоді, облікова система в умовах цифровізації економіки та використання сучасних інформаційних технологій дозволить кардинально змінити підхід до сучасного обліку та бухгалтерів. Її гнучкість, віддалений доступ до облікових даних, використання хмарних технологій, надійність зберігання інформації, можливість своєчасного виявлення та виправлення помилок дозволяє в режимі реального часу з будь-якого місця та в будь-який час входити в систему компанії та сприяє простоті майбутніх процесів.

Список літератури:

1. Гевлич Л.Л. Професія бухгалтера у цифровій економіці. *Економіка і організація управління*. 2021. №3(43). С. 138-146.
2. Канцедал Н. А. Бухгалтерський облік цифрової епохи: розширення термінологічних кордонів. *Accounting and Finance*. № 1 (83). 2019. С. 29–34.

3. Лаговська О.А. Розвиток бухгалтерської професії: перспективи та проблеми: *Актуальні проблеми розвитку обліку, аналізу, контролю і оподаткування у контексті Європейської інтеграції та сучасних викликів глобалізації*: матеріали ІХ Міжнародно-практ. конф. (Львів, 14-15 травня 2021 р.). Львів, 2021. С. 77-78.
4. Лич В.М., Іванова Т.М. Регламентация роботи облікового апарату та сучасні вимоги до кадрового потенціалу підприємства. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2019. №3 (214). С. 58–65.
5. Панасюк В., Бурденюк Т., Мужевич Н. Особливості цифрової трансформації обліку. *Галицький економічний вісник*. 2021. №1 (68). С. 70-76.
6. Руденко С.В., Погрібняк Д.С. Бухгалтерський облік в умовах цифровізації. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2021. №1. С. 265-269.
7. Соколенко Л. Ф. Розвиток процесів цифровізації як передумова трансформації організаційно-методологічних засад бухгалтерського обліку. *Економіка, управління та адміністрування*. 2019. № 4 (90). С. 167-175.
8. Спільний І., Палюх М. Бухгалтерський облік в умовах цифрової економіки. *Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації*. 2019. Вип. 1-2. С. 83-96.

References:

1. Hevlych, L.L. (2021). Profesiia bukhhaltera u tsyfrovii ekonomitsi [Profession of accountant in digital economy]. *Economics and organization of management*, 3(43), 138-146 [in Ukrainian].
2. Kantsedal, N. A. (2019). Bukhhalterskyi oblik tsyfrovoyi epokhy: rozshyrennia terminolohichnykh kordoniv [Accounting of the digital age: expanding terminological boundaries]. *Accounting and Finance*, №1 (83), 29–34 [in Ukrainian].
3. Lahovska, O.A. (2021). Rozvytok bukhhalterskoi profesii: perspektyvy ta problemy [Development of the accounting profession: prospects and problems]. Proceedings from MSSM 21: IX Mizhnarodna naukovo-praktychna konferentsiia «Aktualni problemy rozvytku obliku, analizu, kontroliu i opodatkuvannia u konteksti Yevropeiskoi intehratsii ta suchasnykh vyklykiv hlobalizatsii» – Ninth International Scientific and Practical Conference "Current Issues of Accounting, Analysis, Control and Taxation in the Context of European Integration and Current Challenges of Globalization" (pp.77-78). Lviv [in Ukrainian].
4. Lych, V.M., & Ivanova, T.M. (2019). Rehlamentatsiia roboty oblikovoho aparatu ta suchasni vymohy do kadrovoho potentsialu pidpriemstva [Regulation of the accounting staff and modern requirements for the human resources of the enterprise]. *Market Relations Development in Ukraine*, №3 (214), 58–65 [in Ukrainian].
5. Panasiuk, V., & Burdeniuk, T., & Muzhevych, N. (2021). Osoblyvosti tsyfrovoyi transformatsii obliku [Features of digital accounting transformation]. *Galician economic journal*, №1 (68), 70-76 [in Ukrainian].
6. Rudenko, S.V., & Pohribniak, D.S. (2021). Bukhhalterskyi oblik v umovakh tsyfrovizatsii [Accounting in the context of digitalization]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu*, №1, 265-269 [in Ukrainian].
7. Sokolenko, L.F. (2019). Rozvytok protsesiv tsyfrovizatsii yak peredumova transformatsii orhanizatsiino-metodolohichnykh zasad bukhhalterskoho obliku [Development of digitization processes as a prerequisite for the transformation of organizational and methodological principles of accounting]. *Economics, management and administration*, №4 (90), 167-175 [in Ukrainian].

8. Spilnyk, I., & Paliukh, M. (2019). Bukhhalterskyi oblik v umovakh tsyfrovoy ekonomiky [Accounting in digital economy]. Instytut bukhalterskoho obliku, kontrol ta analiz v umovakh hlobalizatsii – Institute of Accounting, Control and Analysis in the context of globalization, №1-2, 83-96 [in Ukrainian].

T.N. Ivanova

Transformatization of accounting in the digitalization of the economy

The existing system of accounting in enterprises needs to be transformed in the context of globalization of the economy and its digitalization. Analysis of existing approaches to the training of accountants and current requirements of stakeholders to it indicate a lack of practical readiness of graduates for modern challenges of the digital economy.

The purpose of the study is to determine changes in the accounting system and their impact on enterprise management and training of accounting professionals in terms of its digitalization in the economy and the world.

The article considers the existing approaches to the accounting system in enterprises and the role of the accountant. The main advantages of accounting in the digital economy are identified, the need for its transformation in today's conditions is proved, as well as the challenges facing future accountants in the digitalization. The main trends in the development of the accounting system in the digital economy necessitate advanced skills of accountants, which are information technology, analysis of large data, communication skills and opportunities to promote accounting services as a business on social networks. Approaches to the content of the profession of "accountant" requires a qualitative transformation in the context of widespread use in accounting processes of digital technologies.

In the context of digitalization of accounting due to the wider capabilities of the system, the accountant-analyst can give useful advice to the head of the company and justify the effectiveness of important management decisions. With the help of information technology used by modern accounting system, the accountant has more time to quickly and efficiently perform functional tasks, as well as data analysis and financial reporting. Owners (managers), receiving analytical, accurate and timely information, can focus on strategic goals and solving complex problems.

It is proposed to include in educational programs in the field of specialties competencies that will promote the competitiveness of future and existing accountants in the digital economy.

Key words: *accounting system, digital economy, transformation of accounting.*

Посилання на статтю

АРА: Ivanova, T.N. (2022). Transformatization of accounting in the digitalization of the economy. *Shliakhy pidvyshchennia efektyvnosti budivnytstva v umovakh formuvannia rynkovykh vidnosyn*, 49 (1), 179-184.

ДСТУ: Іванова Т.М. Трансформатизація обліку в умовах цифровізації економіки. *Шляхи підвищення ефективності будівництва в умовах формування ринкових відносин*. 2022. № 49 (1). С. 179-184.